

ABD'DE YAKLAŞAN KONGRE SEÇİMLERİ VE BUNUN ABD DEMOKRASİSİ İÇİN ÖNEMİ

DEĞERLENDİRME NOTU

ABD 8 Kasım seçimleri; hem Başkan Joe Biden'ın ülkeyi yönetme becerilerinin sorgulandığı bir dönemde, hem de ABD eski Başkanı Trump'ın yolsuzluk ve usulsüzlük davaları ile 6 Ocak Kongre baskını hakkında yürütülmekte olan soruşturmanın gölgesinde gerçekleştirilecek. Bu bağlamda belki de ABD'nin en kritik seçimlerinden biri olacak.

Seçimler çerçevesinde Kongrenin alt kanadı olan Temsilciler Meclisi'ndeki 435 sandalyenin tamamı, üst kanadı Senato'daki 100 sandalyenin de 35'i için sandığa gidilecek. Ayrıca, 50 eyaletten 36'sında vali seçimleri olacak.

Temsilciler Meclisi'nin tüm üyeleri ABD Başkanı'nın seçileceği yıl ve ondan iki yıl sonra olmak üzere her iki yılda bir seçime gidiyor. Altı yıllığına seçilen Senatörler de her iki yılda bir 1/3'ü yenilenmek koşuluyla seçime gidiyor.

Cumhuriyetçi Parti içerisinde Trump'ın yükselişi

Seçimler öncesinde aday adayları, buldukları bölgelerde "Primary" olarak nitelendirilen ön seçimlere giderek kendi partilerindeki diğer aday adaylarıyla yarışıyorlar. Ön seçimlerde başarılı olan aday ise diğer partinin rakibiyle yarışmak için Kongre seçimlerine katılıyor. Ön seçimlerin büyük bir kısmı tamamlanmış olmakla birlikte son olarak Louisiana'da seçimlerin yapılması planlanıyor.

New York Times gazetesinin Temmuz 2022'de yaptığı ankete göre, Cumhuriyetçi seçmenin yaklaşık yarısı eski Başkan Donald Trump'ı istemiyor. Ankete göre özellikle genç ve üniversite eğitilmiş Cumhuriyetçi seçmenler arasında Trump'a destek zayıflamış görünüyor. Diğer yandan, Cumhuriyetçi Parti'den beş olası Başkan adayının oy oranlarına bakıldığında, seçmenlerin %49'u Trump'ın yeniden aday olmasını destekliyor. Seçmenlere "2024 başkanlık seçimleri için Cumhuriyetçi Parti'de önseçimler bugün yapılırsa kime oy verirsiniz?" sorusu yöneltildiğinde, seçmenlerin %25'i Florida

¹<https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1449/Gulru+Gezer>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Valisi Ros DeSantis; %7'si Teksas Senatörü Ted Cruz; %6'sı eski Başkan Yardımcısı Mike Pence; %6'sı Birleşmiş Milletler eski Daimi Temsilcisi Nikki Haley; %2'si de eski Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'ya oy vereceğini söylüyor.

Demokratlarla birlikte hareket eden ve 6 Ocak Kongre baskını nedeniyle Donald Trump'ın aleyhinde oy kullanan, ayrıca adigeçenin 2020 ABD Başkanlık seçimlerine hile karıştırıldığına yönelik iddialarını da kabul etmeyen Cumhuriyetçi Parti mensubu 10 Temsilciler Meclisi üyesinden sadece ikisi ön seçimlerde başarılı oldu. Diğer sekiz siyasetçi ön seçimlerde Trump'ın desteklediği aday adayları karşısında yenilgiye uğradı ya da seçimlere hiç girmedi.

Henüz 2024 seçimlerinde yeniden aday olup olmayacağı yönünde net bir mesaj vermeyen ve hakkında yürütülen yasal süreçler nedeniyle aday olmaya ehil olup olmayacağı belli de olmayan Trump için bu durum ABD kamuoyunda bir zafer olarak görülüyor ve "Trump'ın intikamı" olarak nitelendiriliyor.

ABD eski Başkan Yardımcısı ve eski Savunma Bakanı Dick Cheney'in kızı olan ve Trump karşıtlığıyla bilinen Wyoming'den Temsilciler Meclisi üyesi Liz Cheney'in ön seçimlerde elenmesi Trump açısından ciddi bir zafer olarak görüldü. Cheney'e karşı yarışan ve Trump tarafından desteklenen Harriet Hageman Wyoming'de oyların %66'sını alarak %26 oy alan Cheney'i açık ara farkla yenerek Kongre seçimlerine girmeye hak kazandı. Hâlbuki bir önceki seçimlerde %73 oy alan Cheney'in Cumhuriyetçi Parti içerisinde güçlü bir konumu bulunuyordu.

Ön seçimlerde ortaya çıkan sonuçlar Başkan olarak seçildiği zamandan bu yana Trump'ın Cumhuriyetçi parti içerisindeki konumunu ve gücünü belirgin bir şekilde konsolide ettiğini gösteriyor.

Trump'ın bıraktığı miras

1980'li yıllarda New York'taki dev inşaat projeleriyle adını duyurmaya başlayan, bilahare ABD'nin farklı eyaletlerinde büyük yatırımlar yapan Trump altı defa iflas başvurusunda bulundu. Trump'ın geçmişten bu yana vergi verme konusunda şeffaf davranmadığı bilinmektedir. Trump'ın geniş kitlelerce tanınması ise 2004-2015 yılları arasında yapımcılığını da üstlendiği bazı popüler televizyon programlarıyla oldu.

Esasında 2000'li yılların başından itibaren siyasete ilgi duymaya başlayan Trump'ın 2016 yılında Cumhuriyetçi Parti'den Başkan aday adayı olması hem ABD kamuoyu hem de Cumhuriyetçi parti içerisinde beklenmedik bir gelişmeydi. İlk başta kaybedeceğine kesin gözüyle bakılan Trump, Cumhuriyetçi partide yıllardır siyaset yapan aday adaylarını geride bıraktı.

Yalan/sahte haber, alternatif gerçekler gibi kavramların ABD siyasetine ve medya literatürüne yerleşmesini sağlayan Trump, halka hitap ederken kullandığı yalın dil ve ABD ile Amerikan halkını önceleyen popülist söylemi sayesinde, onlarca yıldır ülkeyi yöneten ve halktan kopuk olarak görülen müesses nizamın adayları karşısında kendisini ön plana çıkartmayı başardı.

2016'da seçimleri kazanan Trump'ın Başkanlığı ilk günden son güne kadar olaylı geçti. Hem iç siyasette hem de dış siyasette geleneklerden uzak bir söylem ve yöntem benimseyen Trump Amerikalı üst kimliğiyle dünyanın dört bir yanından insanları bir araya getiren ve başarısını da bu şekilde sağlayan ABD'nin etnik, dini ve kültürel hassasiyetlerini istismar ederek pandoranın kutusunun açılmasına neden oldu. Bunların etkileri ABD'de halen tam olarak görülümüş olmasa

da, Trump'ın yeniden seçilmesi halinde söz konusu fay hatlarında ciddi kırılmalar olmasını beklemek yanlış olmayacaktır.

Buna ilaveten, Trump'ın Başkan olduğu dönemde ABD uluslararası platformda itibar kaybına uğradı. ABD'nin Avrupa-Atlantik kurumlarıyla ilişkilerini tartışmaya açan Trump, Çin'le ilişkilerin gerilmesine, ABD'nin Trans-Pasifik Ortaklığı, Paris İklim Anlaşması ve İran Nükleer Anlaşması'ndan (KOEP) çekilmesine neden oldu. Trump ayrıca, Kuzey Kore Lideri Kim-Jong Un ile üç defa görüştü ve Kuzey Kore'ye ayak basan ilk Başkan oldu. Trump'ın 2018 yılında Rusya Devlet Başkanı Putin'le Helsinki'de gerçekleştirdiği görüşmede, Amerikan seçimlerine müdahale konusunda ABD istihbaratına karşı Rusya'nın tarafını tutması büyük eleştirilere neden oldu.

Trump ayrıca, Amerikan tarihinde iki defa azil süreci yaşayan ilk ABD Başkanı oldu.

6 Ocak Kongre baskını Trump'ın siyasi kariyerine damgasını vurdu. Dünya televizyonlarında canlı olarak verilen ve milyonlarca insanı dehşete düşüren baskın Amerikan siyasi tarihine de bir "kara leke" olarak geçti.

Ara Seçimlere Giden Süreçte Yaşanan Siyasi Kutuplaşma

6 Ocak Baskını için Kongre'de kurulan Soruşturma Komitesi nedeniyle iki parti arasındaki gerginlik Kongre seçimlerinin de yaklaşmasıyla daha da arttı. Trump aleyhine açılmış davalar ve FBI'ın gizlilik içeren devlet belgelerine ilişkin soruşturmasına rağmen Cumhuriyetçi Parti'nin büyük bir kısmı Trump'a arka çıkıyor. Trump'ın Florida'daki evi Mar-a-Lago'ya geçtiğimiz Ağustos ayında düzenlenen baskın sonrasında Cumhuriyetçi Parti üyelerinin bazıları FBI'a sert tepki göstererek, "FBI'ı yok edin", "FBI'ın kaynaklarını kesin" şeklinde sosyal medya paylaşımlarında bulundular.

Öte yandan, Trump'ın Başkan Yardımcılığını yapan Mike Pence ise, Cumhuriyetçi Parti'nin hukuk ve düzen partisi olduğunu, bu çerçevede güvenlik güçlerinin yanında yer aldığını belirterek, FBI'ya yönelik saldırıların durmasını istedi.

Gerilim Kongre'nin de dışına taşarak Başkan Biden ve Trump'ın kamuoyu önünde yaptıkları açıklamalarda birbirlerini ağır bir dille eleştirmelerine ve hatta suçlamalarına kadar vardı.

Biden Kongre baskınına ilişkin bir konuşmasında; "Trump, eyleme geçme cesaretinden yoksundu. Hem polis yanlısı hem isyan yanlısı olamazsınız. Hem isyan yanlısı hem demokrasi yanlısı olamazsınız. Hem isyan yanlısı hem Amerika yanlısı olamazsınız." diyerek Trump'ı hem demokrasi karşıtı ve daha da önemlisi Amerika karşıtı olmakla itham etti. Trump ise; "Biden, açık sınırlar, hileli seçimler, felaket enerji politikaları, anayasaya aykırı zorunluluklar ve yıkıcı okul kapatmalar gibi delice politikalarla kim ülkemizi yok ediyor?" cevabını verdi.

Trump'ın kullandığı dil ve beyaz ırkın üstünlüğüne inanan gruplara verdiği destek sadece ülkeyi bölmekle kalmadı, kendi partisinde de bölünmelere yol açtı. İktidardaki parti son 150 yılda sadece 4 defa ara seçimlerde kaybetmemiştir. Hal böyleyken Kasım seçimlerinde Demokratik Parti'nin hem Temsilciler Meclisi hem de Senato'daki çoğunluğunu kaybetmesi öngörülüyor. Trump önümüzdeki süreçte Cumhuriyetçi Parti üzerinde baskı kurmaya devam edecektir. Bu bağlamda, Kongre'nin Demokratik Parti'den bir Başkanla çalışması daha da zorlaşacak ve sistemin tıkanmasına yol açacaktır. Hâlihazırda içte ekonomik sorunlar yaşayan, eğitimden sağlığa birçok sınımayla karşı karşıya kalan, dışta dünyadaki konumu sarsılan, Ukrayna savaşıyla yeniden şekillenen dünyada hegemon güç konumunu kaybetmek üzere olan,

göçmenler sorununa çare bulamayan ABD için tüm bu hususlar halktaki tepkinin artmasına neden olacaktır. Trump, önünde herhangi bir yasal engel bulunmaması halinde bu durumu bir fırsat olarak görüp, bir sonraki başkanlık seçimlerinde yeniden aday olmak isteyecektir.

Her hal ve karda, ABD demokrasisi Kongre seçimlerinden sonra başkanlık seçimlerine kadar olan iki yıllık sürede önemli bir demokrasi sınavı verecektir. Trump'ın yeniden başkan olması sadece ABD'yi değil tüm dünyayı yeniden istikrarsız ve öngörülemez bir sürece sokacaktır.